

A kereszténység sorsproblémája.

A kereszténységben az, ami benne történetileg meghatározott és ami fölötte áll a történeti változásoknak, tehát az, ami időbeli és az, ami független a muló időtől, nem úgy viszonylik egymáshoz, mint a tartalom a formához; a valóság nem az, hogy az őskereszténységben az elképzeléseknek, érzelmeknek és megfjtéseknek egy csoportját, mint minden helytől és időtől független tényeket külön választhatjuk a történeti adottságoktól. *) Ellenkezőleg. Az őskereszténységben minden egyetlen szempont alá került, a történelem szempontja alá. Az, ami a történelmi változások felett áll s ami a történetiségnek háttér ad, olyan valami, amit mi a maga teljességében valószínűleg sohasem fogunk megismerni. Lehet a létet ebből a szempontból is tekinteni. Azonban ez az utóbbi szempont éppen azért, mert az örökkévalóságot apró részleteiben soha megismerni nem tudhatjuk, nem is tényismereteinket bővíti, hanem inkább értékelő képességünket növeli. Természetesen ha minél jobban ismerjük a történeti eseményeket, annál világosabban érthetjük az örökkévalóságnak szempontját, mert hiszen mi az örökkévalóságot a mulandóságban, az abszolútot a relativumban szemlélhetjük. Ránk nézve csak konkrét tények vannak, az absztrakt valóságok túl esnek az érzékelhetőség határain.

Mindazonáltal van tudomásunk a muló dolgokon túllevő örökkévalóságról, azonban ezekhez az ismeretekhez egészen másként jutunk, mint a történeti ismeretekhez. Az emberek gyakran összecserélik e kétféle ismeretet s azt hiszik, hogy ha csak a konkrét tényeket vizsgálják, pusztán ennyiből meglátják a titokzatos háttér is; vagy megfordítva, ha csupán nagy vonásokban elmélkednek, tisztán e képzelődő bölcselkedés alapján megismerhetik a konkrét, a történeti valóságot. Sokan hiszik, hogy ha mai életmódjuk helyett

---

*) Dr. Martin *Dibelius*: *Geschichtliche und übergeschichtliche Religion im Christentum*. Göttingen, 1925.

egészen úgy élnek, mint éltek az őskeresztények, ez által közelebb jutnak az igazi kereszténységhez. Mindez tévedés. Aki csak az egyes fákat nézi, nem látja az erdőt s viszont aki az egész erdőt nézi, megbotolhat egy száraz ágban.

Nem az igazán keresztény, aki az őskeresztények szokását s életmódját szolgálilag lemásolva utánozza, hanem az, aki az őskeresztények történeti életén keresztül megnyilatkozó vallásos örök értékeket a mai idők igényei s korlátai között is minél teljesebb mértékben érvényesíteni tudja.

Gyakorlati vonatkozásban nem az tehát a kérdés: hogyan éltek az őskeresztények, hogy aztán mi is épen úgy éljünk; hanem ez: ha a kereszténységnek örök értékeit állítjuk mai életünk középebe, vajjon jobb, boldogabb, üdvezítőbb lesz-e ez által életünk?

A világ, amiben élünk, tele van nyomorúsággal. E nyomorúságot nem a világfelfogások egymással ellentétes volta, hanem az érdekek keresztződése okozza; az emberek nem szemben állanak és vitáznak, meg küzdenek egymással, hanem egymás mellett elhaladva igyekeznek egymás elé kerülni. Arról tehát ma nem lehetne beszélni, hogy mindnyájan egy nézeten, egy *hit*-en legyünk, csak arról beszélhetnénk, hogy miképen lehessen e mai kiméletlen, lehetetlen, mindent megsemmisítő örült hajszát, ezt a mai modern életet egy olyan nagy szövevényes kulturszintézisbe fogni össze, amely a maga történetiségében (úgy, ahogy azt tényleg éljük) az örökértékű célok és eszmények szerint menjen végbe. Ezt a mai összehordozott, összebogozott, egymás iránt semmi rokonszenvet nem érező, céltalan, halálos versenyfutást, ezt a mai modern életet, hogyan lehetne egy problémába fogni össze, amely problémának neve: a sors.

Ez a kereszténységnek mai legnagyobb problémája: *a sors problémája*, tehát az, hogy hogyan lehetne az emberiség magán- és tömegélete a keresztény életeszmények, a keresztény életcélok, a keresztény vágyak és remények megvalósulása. Röviden: *miképen lehetne a kereszténység a modern embernek és a modern emberiségnek sorsa?*

Ez nem olyan probléma, amely elméleti úton megoldható. Csak életmód és életforma által lehet nyitjára találni. Benső, lelki megélése és élése szükséges e problémának, mely a sorsnak *igen*-t tud mondani, ha az kívánatos; és mer és tud azzal szembeszállni, ha az nem kívánatos. Az kell ide, hogy ne a sors vigye az embert, hanem az ember, illetőleg az emberiség határozza meg saját sorsát.

A sorsot is, a választás szabadságát is Isten adja. Ami a kereszténységben a sors, szintén Istentől való. Ennek a sorsszerű kereszténységnek megélése elszakítja az embert ez időbeli világtól s az örökkévalósággal köti össze. Az így létrejövő új viszony egy súlyos kötelességet jelent a keresztény emberre: az örökkévaló célok és értékek szerinti életet a földön. Krisztus keresztje két dolognak: a világtól való elszakadásnak és e világban való új életnek szimbóluma. A keresztény ember nem lehet askéta, nem vonulhat félre a világtól: benne kell, hogy éljen abban és mégis más kell, hogy legyen, mint az. Ez a szükséges világszerűség, de nem a régi, hanem az új világ szerinti földi élet az, ami hivatva van a mai emberiség sorsproblémáját megoldani. Az olyan hit, mint a buddhizmus, melynek nincsenek a valóságba lenyúló gyökerei, az emberi lét mai sorsproblémáját nem is tudhatja megoldani. Minden olyan életmód, amely az életet nem veszi valóságnak s azt hiszi, hogy mindennapi életünk, mint a ruhadarab, levethető, meg újra felvehető, s ennél fogva azt akarja, hogy a való élet megtagadásával egyszerre ábrándokat éljünk valóságként, — hiú ábrándozás. A kereszténység hivatása e földön nem ábrándoztatni, hanem a mai tényleges, reális életet az örökkévalóság eszméivel és eszményeivel meggazdagítva egy új, jobb, boldogítóbb életté alakítani át. Az örökkévalóság számunkra csak történeti viszonyok között valósítható meg. A való viszonyokat reáli'ásuk megfosztása nélkül keresztény sorssá alakítani át — ez a kereszténységnek sorsproblémája.

Dr. Borbély István.

Régi cura pastorális-elmélet vagy új, gyakorlati lelkészképzés ?

Amidőn, egy ideálisan használható s hiveink vallás-erkölcsi életében feltétlenül célravezető cura pastorális szabályzat-tervezet-hoz ha csak egy téglarakásnyival is hozzájárulni óhajtok, engedje meg olvasóm, hogy írásomat „észrevételek“-nek nevezhessem. E kérés megtevésére több okom van. Egyik, hogyha én a cura pastorális ideális gyakorlásának módozatait, eszközeit teljes részletességgel ismertetném, a lelkészek előtt ismert s neves elődök által sokszor és teljes részletességgel kimerített tárgykört ismertetnék, amely tény véleményem szerint csökkentené írásom elméleti értékét.

Másik okom az, hogy meggyőződéseim szerint a cura pastorálisnak célravezető gyakorlása a szív és lélek nemes gondolatainak és fenkölt érzéseinek munkája, amit skatulyázni, paragrafusokba szedni nem lehet, minthogy eredménye az azt gyakorló egyén képességeitől, lelkiismeretességétől s a helyzet, az adottságok helyes felismerésétől függ.

Harmadik okom pedig az, hogy amidőn egy cura pastorális szabályzat-tervezet megalkotásával orvosságot keresnek egy már meglevő súlyos hitéleti betegségünk — a közönyösség, hitetlenség, egyháziatlanság s más közismert mulasztások — gyógyítására, meggyőződéseim ellen cselekszem, amidőn a gyógymódot a már közismert elméletek ismétlésében keresném akkor, amidőn a betegség okát egészen másban látom.

Mert nem az elméletek, a gyönyörűen megírt cura pastorális tervezetek hiányában van a hiba, hanem az azt gyakorolni hivatott vezetőkben, akik az akadémia padjaiban, e téren bőséges mértékben hallott s elsajátított elméleti tudásuk aprópénzét a gyakorlatnak csodálatos gyönyörűségeket és lelki szépségeket magában rejtő csengő, drága aranyává átváltani nem óhajtják.

Tudom, hogy e kérdés csak sokoldalú szempontok mérlegelése árán oldható meg. E szempontokat óhajtotta szem előtt tar-